

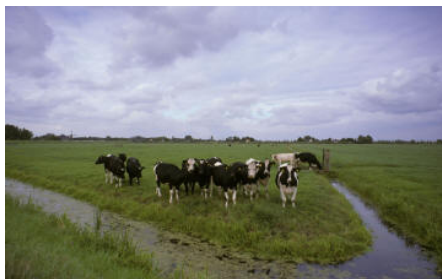
afdeling Delflands Groen

Midden - Delfland "Geen toekomst zonder boeren"

Dit is een bijdrage van LTO Noord afdeling Delflands Groen
aan de discussie over de toekomst van Midden-Delfland.

Augustus 2005

Midden - Delfland "Geen toekomst zonder boeren"

Inleiding

Om het landschap in Midden-Delfland open en toegankelijk te houden, is het van essentieel belang dat de veehouderij als beheerder van het landschap een prominente rol blijft spelen in het gebied. De veehouderij in het gebied staat echter onder druk. Er is sprake van hoge grondprijzen, afnemend areaal, ruimtelijke beperkingen, hoge kostprijzen, etc. Dit zijn allemaal factoren die het moeilijk maken om een economisch rendabele veehouderij in dit gebied in stand te houden.

Om de beheersfunctie van veehouderij duurzaam in stand te kunnen houden is het van belang dat de veehouderijbedrijven in het gebied ondersteund worden. Investeren in een sterke cluster van gezonde en duurzame bedrijven in Midden-Delfland is het credo. Het is tijd dat de omringende functies, die profiteren van het feit dat de veehouderij het gebied op een goedkope manier open en toegankelijk houdt, meebetalen aan de kosten die dit met zich meebrengt en helpen de veehouderij in het gebied in de benen te houden. Om ervoor te zorgen dat het gebied op lange termijn weerstand kan blijven bieden aan de steden eromheen is echter nog meer nodig. Het gebied moet beschermd worden en het gebied moet de mogelijkheid krijgen om zelfstandig (als volwaardige partner) te kunnen blijven functioneren.

Doelstellingen:

1. Beschermen van het huidig areaal landbouwgrond c.q. beperken van ruimteclaims
2. Kantelen van geldstromen c.q. inrichten van een groenfonds, een projectbureau en een grond-instrument voor de uitvoering van concrete projecten
3. Op de kaart zetten van de eigen gebiedsidentiteit van Midden-Delfland.

Om deze doelstellingen te realiseren, is het een en ander nodig. In dat kader zijn een aantal uitgangspunten en maatregelen van belang die voor een groot deel ook al in eerdere notities en visies zijn verwoord en dus niet nieuw zijn.

Uitgangspunten en maatregelen

Behoud door ontwikkeling

Dit moet in het rijks-, provinciaal en gemeentelijk beleid als uitgangspunt dienen voor het gebied Midden-Delfland. De agrarische ondernemers hebben flexibel en duidelijk beleid nodig om op een duurzame manier de huidige activiteiten te ontwikkelen en nieuwe initiatieven te kunnen ontplooiën. Het gaat dan om het bufferzonebeleid, sectoraal beleid en ruimtelijk beleid zoals vertaald in streek- en bestemmingsplannen.

afdeling Delflands Groen

Als vanuit beleid, ondanks de ontwikkelingsgerichte insteek toch beperkingen aan het agrarisch ondernemerschap worden opgelegd, moet hiervoor worden betaald door de overheidsinstantie die deze beperkingen oplegt aan de agrarische ondernemers.

- ⇒ Planologisch beschermen van de veehouderij
- ⇒ Beperken van nieuwe ruimteclaims
- ⇒ Beperkingen op het vlak van bedrijfsvoering compenseren

De veehouderij ondersteunen als de drager van Midden-Delfland.

De veehouderijsector verdient de sociale en daarmee ook financiële waardering van de samenleving voor het beheer van de open, groene long, die Midden-Delfland in een sterk verstedelijkte omgeving is. Het grootste deel van het inkomen moet uit de traditionele veehouderijproducten blijven komen. Dat betekent dat de veehouderijbedrijven de mogelijkheden moeten krijgen om zo goed mogelijk als productiebedrijf te kunnen blijven functioneren.

Ruimtelijk beleid, maar ook milieubeleid, sectoraal- en natuurbeleid, scheppen randvoorwaarden c.q. bieden de kaders voor individuele bedrijfsontwikkeling. Het is dan ook belangrijk dat vanuit dit beleid ruimte wordt geboden aan de veehouderij om als productiebedrijf te groeien. Dat betekent onder meer dat de bouwvlakken voldoende ruimte moeten bieden om te kunnen ontwikkelen. Er moeten mogelijkheden geboden worden om stallen te verbouwen of vergroten, mestilo's op te richten, kavelpaden aan te leggen etc.

Ook het optimaliseren van de productieomstandigheden moet aandacht blijven krijgen. Met de uitgevoerde reconstructie is al fors geïnvesteerd in het optimaliseren van de productie-omstandigheden. Nu is het belangrijk om dat zo te houden en te blijven investeren in zaken als het realiseren van een goede ontsluiting voor de agrarische bedrijven. Maar ook het bieden van mogelijkheden voor het realiseren van vrijwillige kavelruil of boerderijverplaatsingen kan een grote bijdrage leveren aan het zo optimaal mogelijk houden van de productieomstandigheden.

- ⇒ Mogelijkheden bieden om te investeren in bedrijfsontwikkeling
- ⇒ Ruime bouwvlakken hanteren
- ⇒ Toepassen van alle mogelijke regelingen en subsidie op het gebied van productie-omstandigheden (kavelruil, boerderijverplaatsing, etc.)
- ⇒ Investeren in het optimaliseren van de ontsluiting.

Verdieping en verbreding

Niet alleen schaalvergroting maar ook verdieping van activiteiten in de keten en verbreding zijn noodzakelijk voor het toekomstperspectief van individuele ondernemers. De veehouderij in Midden-Delfland moet functioneren in de directe nabijheid van stedelijke omgeving. Om dat duurzaam te kunnen blijven doen, is een nieuw verband nodig tussen stad en land.

afdeling Delflands Groen

Dit nieuwe verband kan vorm krijgen door het aanbod van bijzondere producten en dienstverlening zoals recreatieve opvang, streekeigen productie of 'zorglandbouw', maar ook het overnemen van beheerstaken (bijvoorbeeld agrarisch natuurbeheer maar ook het beheer van natuur- en recreatiegebieden) verder uit te bouwen. Niet alle veehouderijbedrijven zullen kiezen voor deze ontwikkeling, maar voor de bedrijven die er wel voor kiezen kan dit een welkome aanvulling op het inkomen betekenen waardoor deze bedrijven economisch perspectief behouden en door kunnen ontwikkelen.

Ook het beheer van omliggende niet-agrarische gebieden zoals recreatie- of natuurgebieden is een nevenactiviteit die qua aard in principe goed in te passen is in de agrarische bedrijfsvoering en een goede inkomensaanvulling kan bieden. Voor de agrarische bedrijven in Midden-Delfland kan dit een perspectiefrijke neventak zijn

- ⇒ Mogelijkheden bieden om te investeren in het ontwikkelen van neventakken die qua aard en omvang gerelateerd zijn aan het agrarisch productiebedrijf (kamperen of logeren bij de boer, ontwikkeling en verkoop van streek-producten, ontwikkelen van beheers-activiteiten, inrichten van kinderopvang-plaatsen op de boerderij en andere vormen van agrorecreatie en zorglandbouw)
- ⇒ Mogelijkheden bieden aan meer agrariërs om te opteren voor het beheer van natuur- en recreatiegebieden
- ⇒ Subsidie geven voor investeringen en (markt)-onderzoeken die nodig zijn om dergelijke ontwikkelingen mogelijk te maken

Verschillende opgaven zoveel mogelijk combineren en inpassen.

In het gebied moeten allerlei verschillende opgaven worden ingevuld. Er moet natuur worden gerealiseerd, het gebied moet een recreatieve functie vervullen en er moet ruimte worden geboden voor het invullen van de wateropgave voor het gebied. Deze drie tezamen zouden kunnen leiden tot een aanzienlijke ruimteclaim ten koste van het areaal landbouwgrond. Om het landschap te behouden is echter juist ondersteuning van de agrarische functie van het gebied gewenst. Op het eerste oog lijken de bovenstaande doelstellingen of opgaven dan ook met elkaar te conflicteren. Een nadere analyse leert echter, dat het ook mogelijk is om de verschillende opgaven op elkaar af te stemmen.

Door de vier doelstellingen voor het gebied (agrarisch productiepotentieel, recreatief uitloopgebied, ecologische waarden instandhouden en invullen wateropgave) zoveel mogelijk slim te combineren, zouden deze opgaven elkaar zelfs kunnen versterken. Zo kan de wateropgave ook worden ingevuld in natuur- en recreatiegebieden in plaats van alleen op landbouwgrond. Een dergelijke invulling versterkt zowel de waterdoelstellingen als de recreatieve doelstelling voor het gebied én kan bijdragen tot het realiseren van voldoende diverse natuur. Daarnaast kan ook een andere manier van realisatie van de opgaven, leiden tot versterking. Voor de invulling van 'andere opgaven' zal niet altijd sprake hoeven te zijn van aankoop van gronden c.q. onttrekking van areaal aan de landbouw.

afdeling Delflands Groen

Er zijn immers regelingen beschikbaar die agrarische ondernemers een vergoeding geven voor het realiseren van ecologische, recreatieve of waterdoelstellingen binnen hun bedrijf. In dat geval blijven deze gronden beschikbaar voor een agrarische bedrijfsvoering. Voor een dergelijke verbreding van de agrarische bedrijfsvoering is onder de agrariërs in Midden-Delfland veel belangstelling.

- ⇒ Zoveel mogelijk combineren van opgaven op het vlak van waterbeheer, recreatie en natuur zodat zo weinig mogelijk grond wordt onttrokken aan de landbouw
- ⇒ Invullen van 'andere opgaven' op landbouwgrond op een wijze die inpasbaar is in een agrarische bedrijfsvoering
- ⇒ Mogelijkheden bieden aan bedrijven om te opteren voor het vrijwillig invullen van die opgaven om de basis van hun bedrijf te verbreden

Natuur met en door boeren in plaats van natuur zonder boeren.

Door boeren meer te betrekken bij natuur en natuurbeheer kunnen mogelijkheden worden geboden voor verbreding van de agrarische bedrijfsvoering. In een open landschap als Midden-Delfland is sprake van grote recreatieve druk.

Dat betekent dat er vooral veel behoefte is aan gebruiksgroen oftewel recreatief vriendelijk groen. Ook is er behoefte aan het beschermen van natuurwaarden en het tot ontwikkeling brengen van de ecologische potenties van het gebied.

Om recht te doen aan zowel de ecologische als de agrarische functie van het gebied moeten beide functies rekening houden met elkaar. Het inrichten van natuurgebieden in Midden-Delfland moet plaatsvinden op een manier die past bij de agrarische structuur van het gebied. Zo zou voorkomen moeten worden dat de landbouwkundig beste percelen of huiskavels worden gebruikt voor het invullen van natuurdoelstellingen of huiskavels worden doorsneden. Van de agrariërs mag verwacht worden dat deze rekening houden met de natuurgebieden. Rekening houden met beide functies, betekent echter ook dat overlast of schade van natuurgebieden aan naastliggende agrarische bedrijven voorkomen moet worden door goed beheer van deze gebieden. Mocht ondanks dat toch schade en overlast optreden, dan moet deze (financieel) gecompenseerd worden.

- ⇒ Als sprake is van overlast en schade van natuurgebieden op agrarische bedrijven moet deze gecompenseerd worden

Investeren in draagvlak onder de stedelijke omgeving.

Het Midden-Delflandse open, groene gebied heeft een regionale recreatieve functie voor mensen uit de omliggende steden. Intensievere dagrecreatieve voorzieningen zullen vooral aan de randen van Midden-Delfland een plaats moeten vinden. Het herbergen van grote hoeveelheden recreanten zal vooral plaats moeten vinden in recreatiegebieden.

afdeling Delflands Groen

Agrarische bedrijvigheid hoort bij het poldergebied, waar rustzoekers hun hart kunnen ophalen. Door het organiseren van open dagen en andere activiteiten biedt ook de agrarische sector ruimte aan de recreant. Daarnaast zullen enkele agrarische bedrijven een rol willen spelen bij het invullen van de recreatiebehoefte in Midden-Delfland op een manier die past bij het agrarisch beheer. Daarbij kan gedacht worden aan het inrichten van theehuisjes, conferentie-oord, picknickplaatsen, kinderboerderijen, het openstellen van weidegronden voor wandelaars en het aanleggen en beheren van wandelpaden of het rondleiden van schoolklassen. Ook het maatschappelijk verankeren van de functie die het gebied heeft, kan bijdragen aan een betere relatie tussen stad en land. Door in Midden-Delfland voorzieningen te treffen voor opvang van kinderen, ouderen, zieken, etc., maar ook voor educatie, kan daar invulling aan worden gegeven.

Randvoorwaarde is dan echter, dat dit gebeurt op een manier die past bij het agrarische karakter van de streek, dus door een agrarische invulling te kiezen: zorg, recreatie of educatie als nevenactiviteit. Op al deze wijze kunnen de stedelingen meer betrokken worden bij het gebied en de agrarische activiteiten die er plaatsvinden.

Bij de ontwikkeling van een recreatieve routestructuur in Midden-Delfland en het realiseren van investeringen in recreatievoorzieningen moet gekeken worden naar de mogelijkheden die de in het gebied gevestigde agrarische ondernemingen hebben. Het is van belang dat de routestructuur goed aansluit bij de recreatieve nevenactiviteiten van agrariërs. De recreatieve routes in het gebied moeten echter niet alleen afgestemd zijn op het recreatieaanbod (waaronder ook het agrarisch aanbod) maar ook op mogelijke overlast en hinder die agrarische bedrijven kunnen ondervinden van recreanten. Goede afstemming tussen recreatie en de agrarische bedrijven is dan ook nodig. Het agrarisch bedrijfsleven zal dan ook betrokken moeten worden bij het ontwikkelen van een recreatieve visie, recreatieve routestructuren en recreatief aanbod in het gebied. Al met al moet dat ertoe leiden dat de recreatiesector en de agrarische sector elkaar aanvullen en versterken.

- ⇒ Investeren in het ontsluiten van het agrarisch cultuurlandschap voor de stedelingen en recreanten
- ⇒ Betrekken van de agrarische sector bij het ontwikkelen van recreatieve visie, -routes en -aanbod
- ⇒ Mogelijkheden bieden aan bedrijven om te opteren voor nevenactiviteiten op het vlak van recreatie, educatie of zorg om de basis van hun bedrijf te verbreden

afdeling Delflands Groen

Het inrichten van een projectbureau (een loket)

In het gebied is behoefte aan het inrichten van een loket waar agrarische ondernemers terecht kunnen met hun initiatieven en waar alle regelingen en subsidiestromen gecoördineerd worden. Zowel voor de overheden en verschillende instanties als voor de agrariërs in het gebied kan een dergelijk bureau als een soort ontmoetingsplaats fungeren voor het matchen van vraag en aanbod.

Er zijn in Midden-Delfland al veel projecten en ideeën, maar is nog te weinig samenhang. Een groot aantal verschillende partijen zijn betrokkenen bij het wel en wee van het gebied. Provincie, gemeente, waterschap, natuurorganisaties, agrarische organisaties, particulieren, bedrijfsleven, agrarische natuurverenigingen - allen hebben ze intensief te maken met Midden-Delfland.

Allemaal *willen* ze iets met het gebied. In een gebiedsprogramma kunnen al deze ideeën en projecten gebundeld en gecoördineerd worden. Daarnaast maakt het opstellen van één programma bundeling van subsidiestromen van de samenwerkende overheden in het gebied met die van het rijk en de EU mogelijk. Aan de hand van een gebiedsprogramma, kan een projectbureau vorm en inhoud geven aan het daadwerkelijk realiseren en begeleiden van uitvoeringsprojecten door:

- het leveren van kennis en diensten voor financiering en projectontwikkeling;
- het zo nodig begeleiden van initiatieven en projectvoorstellen;
- het verzorgen van coördinatie en programmering;
- het ondersteunen van besluitvorming over het gebiedsprogramma;
- monitoring en verantwoording.

⇒ Inrichten van een projectbureau voor het toepassen van regels en het verkrijgen van vergunning, subsidies, etc.

Perspectief vanuit agrariërs

Naast de reeds genoemde uitgangspunten, randvoorwaarden en maatregelen, zijn er ook punten die vanuit het perspectief van de agrariërs aan de lijst toegevoegd kunnen worden.

Overleg tussen alle beheerders in het gebied

De agrarische ondernemers spelen een grote rol in het beheer van het landelijk gebied in Midden-Delfland. Naast de agrariërs zijn echter ook natuurbeherende instanties, waterschap en recreatieschap betrokken bij het beheer van Midden-Delfland.

Over en weer is er sprake van beïnvloeding en is er behoefte aan afstemming. De agrarische sector wil dan ook actiever betrokken worden bij het beheer van natuur- en recreatiegebieden in Midden-Delfland. Daarbij gaat het zowel om het verkennen van mogelijkheden om het beheer meer agrarisch in te vullen (bijvoorbeeld door beweiding toe te staan) als om het uitvoeren van op natuur- en recreatie-doelen gericht beheer door agrariërs. Om de nodige afstemming en samenwerking te realiseren, is het starten van overleg tussen alle beheerders in het gebied noodzakelijk.

afdeling Delflands Groen

Bedrijfsontwikkeling op maat

In het bestemmingsplan moeten mogelijkheden geboden worden voor bedrijfsontwikkeling op maat. Voor de ene ondernemer betekent dit investeren in productielandbouw en schaalvergroting, voor de andere ondernemer betekent dit het ontwikkelen van nevenactiviteiten en een volgende ondernemer zou kunnen kiezen voor omschakeling naar natuurproductie. Ook bedrijfsbeëindiging is een optie.

Om dergelijke ontwikkelingen mogelijk te maken is een ontwikkelingsgericht bestemmingsplan nodig. Onderzocht zou moeten worden of de BOM-plus benadering (Bouwvlakken op Maat) uit Limburg hier soelaas kan bieden. In elk geval zal vooral het investeren in kwaliteit van het landschap maatgevend moeten zijn bij het beoordelen van bedrijfsplannen. Dat betekent dat niet per definitie allerlei mogelijkheden voor het optimaliseren van de bedrijfsvoering uitgesloten moeten worden.

Afhankelijk van de situatie ter plekke en de tegenprestatie die wordt geleverd, zou het doorvoeren van dergelijke maatregelen immers wenselijk kunnen zijn, als daarmee een substantiële verbetering van de kwaliteit van het gebied wordt gerealiseerd.

In het bestemmingsplan moeten mogelijkheden geboden worden voor bedrijfsontwikkeling op maat. Voor de ene ondernemer betekent dit investeren in productielandbouw en schaalvergroting, voor de andere ondernemer betekent dit het ontwikkelen van nevenactiviteiten en een volgende ondernemer zou kunnen kiezen voor omschakeling naar natuurproductie.

Marktconforme vergoedingen

Vergoedingen die agrariërs ontvangen voor het realiseren van 'andere doelstellingen' (bijvoorbeeld natuurproductie, openstelling van land voor wandelpaden, waterberging etc.), moeten marktconform zijn. De vergoeding moet in verhouding staan tot de inzet van arbeid, grond en middelen van de agrariërs en niet enkel gebaseerd zijn op gedeerde inkomsten, zoals nu vaak gebruikelijk is bij het bepalen van vergoedingen voor natuurbeheer door boeren.

Het ondersteunen van agrariërs kan ook op een andere manier dan het verstrekken van vergoedingen worden vormgegeven. Gedacht kan worden aan het geven van korting op legeskosten door het collectief verstrekken van vergunningen (bijvoorbeeld voor het verbranden van snoeihout). Ook kan korting worden gegeven op waterschapslasten, verlaging van het erfpachtcanon voor BBL-gronden, etc.

Compensatie

Als er al sprake is van het onttrekken van areaal open (agrarisch) gebied t.b.v. andere functies (bedrijventerrein, wonen, etc.) dan moeten de negatieve gevolgen hiervan voor het gebied in eerste instantie in areaal gecompenseerd worden. Dat kan enerzijds door areaal te storten in een grondbank of door storting van extra geld voor aankoop of uitgifte van grond. Het verkrijgen van extra grond kan bijvoorbeeld door het actief saneren van gebiedsvreemde functies uit het gebied (verspreide bedrijfsbestemmingen). Als dat niet tot de mogelijkheden behoort, zullen de negatieve gevolgen financieel gecompenseerd moeten worden door een passende donatie te doen in een groenfonds of in een grondbank.

Groene en blauwe doelstellingen niet met rode ontwikkelingen realiseren.

Woonfuncties horen in principe niet thuis in het open gebied. Dat betekent dat 'rood voor groen'-constructies voor realisatie van groene doelstellingen in het Midden-Delflandse niet passen. Groene (en ook blauwe) doelstellingen moeten met sectoraal daarvoor ter beschikking staand instrumentarium gerealiseerd worden. Bij de realisatie van groene doelstellingen moet daarnaast gekeken worden naar de mogelijkheden van pacht via een grondbank en niet in eerste instantie middels aankoop en beheer door een natuurbeherende organisatie.

afdeling Delflands Groen

Vrijkomende agrarische bedrijfsbebouwing

Als er sprake is van vrijkomende agrarische bedrijfsbebouwing, welke niet langer agrarisch gebruikt kan worden, zou vooral het onderbrengen van aan de landbouw gerelateerde bedrijvigheid hiervoor in aanmerking moeten komen (loonwerker, agrarisch adviesbureau, toelevering, veehandel, dierenarts, etc.). Daarbij gaat het niet alleen om nieuwe bebouwing, maar ook om het legaliseren van nu al voorkomend 'ander gebruik' van voormalige agrarische bedrijfsbebouwing.

Een belangrijk criterium bij de afweging of legalisatie van bestaand niet-agrarisch gebruik of het toestaan van een nieuwe ontwikkeling passend is, is de vaststelling of deze activiteit nu of in de toekomst tot beperkingen voor het agrarisch gebruik van omliggende gronden zou kunnen leiden.

Een recreatieve invulling (restaurant, manege, etc.) bijvoorbeeld, zou onder omstandigheden mogelijk kunnen zijn. De agrarische sector moet kansen worden geboden om zelf op zoek te gaan naar nieuwe economische dragers die in het agrarisch landelijk gebied kunnen functioneren.

Agrarische bestemming van grond behouden

Alle onbebouwde grond die beschikbaar komt, gaat in principe terug naar de agrarische sector. Percelen die een grondgebonden agrarische bestemming hebben, zullen deze behouden ook als er sprake is van wisseling van eigendom of bedrijfsbeëindiging. Dat betekent dat de gemeenten, provincie en rijk de agrarische bestemming en mogelijkheden voor functie-combinaties daarbinnen strak zullen moeten handhaven.

Actief verplaatsingsbeleid voor verspreid liggend glas

In het gebied is sprake van glastuinbouw: verspreid liggende bedrijven en enkele duurzame clusters op het grondgebied van de gemeente. Vooral het verspreid liggend glas zorgt voor veel problemen. De bedrijven willen graag ontwikkelingsperspectief maar dat gaat veelal ten koste van veehouderijareaal. Ontwikkeling van glas past echter niet bij de gebiedskwaliteiten van het gebied. Er zou dan ook sprake moeten zijn van een actief verplaatsingsbeleid van de overheden. Het clusteren van het bestaand verspreid liggend glas op één locatie zou wenselijk zijn. De voorkeur geniet dan uitplaatsen buiten Midden-Delfland.

Geen paardenhouderij door particulieren

Ook in Midden-Delfland is paardenhouderij in opkomst. Gezien de ontwikkelingen in de (grondgebonden) veehouderij is voor veel bedrijven in Midden-Delfland de beschikbaarheid van voldoende grond een aandachtspunt als het gaat om voortzetting van vooral productiegerichte activiteiten op het bedrijf. Paardenhouderij kan vanuit die optiek gezien worden als een nieuwe 'recreatieve opgave' waarmee het gebied wordt geconfronteerd. Voor instandhouding van de kwaliteit van het gebied kan deze nieuwe opgave echter ook als een kans worden gezien.

afdeling Delflands Groen

Paardenhouderij als neventak op agrarische bedrijven en op een passende wijze in het landschap ingebed, kan een versterking zijn van de agrarische bedrijvigheid in Midden-Delfland. Het is dan ook zaak om terughoudend te zijn met het ontwikkelen van paardenhouderij in het gebied als zelfstandige activiteit tenzij deze de agrarische bedrijfsstructuur versterkt.

In eerste instantie zal paardenhouderij vooral als nevenactiviteit op agrarische bedrijven een plaats kunnen krijgen. Dat betekent dat paardenhouderij door particulieren moet worden tegengegaan.

Inrichten van een grondbank

Om de groene (agrarische) kwaliteit van Midden-Delfland te behouden en stedelijke ontwikkelingen een halt toe te roepen, is actief grondbeleid van de overheden nodig. Het inrichten van een grondinstrument in de vorm van een grondbank kan daar een belangrijk rol in spelen. Gestart kan worden met het inbrengen van alle DLG-grond in een grondbank. Agrariërs uit het gebied kunnen dan opteren voor pacht van deze grond tegen een gereduceerde pachtprijs en leveren daarvoor 'groene' tegenprestaties. Ook zouden alle reservaatgebieden in de grondbank ingebracht kunnen worden, evenals eigendom van gemeenten en andere publieke partijen.

Eenduidige vergoeding voor groene diensten

Om er zeker van te zijn dat eenzelfde werkwijze gehanteerd wordt bij het betalen van vergoedingen aan agrarische bedrijven voor het verrichten van groene diensten of voor het meten of vastleggen van groene tegenprestaties, kortingen enz. is het belangrijk een eenduidig systeem te ontwikkelen. In het kader van het Groenfonds Midden-Delfland is al ervaring opgedaan met het ontwikkelen van een puntensysteem, dat goede aanknopingspunten kan bieden.

Behoud en ontwikkeling van bestaande cultuurhistorische elementen

Om Midden-Delfland een eigen karakter te geven is het belangrijk de gebiedseigen aspecten te benadrukken. Investeren in behoud en ontwikkeling van bestaande cultuurhistorische elementen die nog aanwezig zijn, is dan ook heel belangrijk. Voor het onderhoud en beheer van deze elementen kunnen agrariërs, meer dan nu al gebeurt, ingeschakeld en vooral ook vergoed worden.

Midden-Delfland als streekproduct

Ook zou geïnvesteerd moeten worden in (onderzoek naar) het ontwikkelen en vermarkten van typische streekproducten. Om de potenties voor ontwikkeling van streekproducten te vergroten, is het vermarkten van de streek belangrijk. Door Midden-Delfland als gebied en als 'merknaam' te promoten, kan een grote bijdrage worden geleverd aan versterking van Midden-Delfland als recreatief product. Dit kan wederom een belangrijk bijdrage leveren aan het vergroten van de potenties voor agrarische ondernemers om uit recreatieve nevenactiviteiten voldoende aanvullend inkomen te genereren.

Schade en overlast door recreanten voorkomen

De agrariërs in het gebied proberen de wensen en behoefte van de recreanten zoveel mogelijk te faciliteren. Aan de andere kant moet overlast en schade door recreanten zoveel mogelijk worden voorkomen. Het is in eerste instantie belangrijk om te investeren in goede voorlichting en communicatie om zoveel mogelijk begrip te krijgen tussen beide gebruikersgroepen.

In dat kader zijn maatregelen als het markeren van vee-oversteekplaatsen met verkeersborden al een stap in de goede richting. Daarnaast moeten ook maatregelen worden genomen om de kans op overlast en schade te verkleinen.

afdeling Delflands Groen

Het los laten lopen van honden in het buitengebied heeft in het verleden al geleid tot schade doordat schapen zijn aangevallen of verstoord. Dat pleit er dan ook voor om het los laten lopen van honden buiten de bestaande recreatiegebieden (dus in het buitengebied) vooral in het lammerseizoen te verbieden.

Schadefonds voor luchtverontreiniging

De aanwezigheid van potentiële luchtverontreinigingsbronnen (o.a. dioxine) in het Rijnmond gebied kan een risico vormen voor de veehouderijsector in het gebied van Midden-Delfland. Naar aanleiding van het tijdelijk verhoogd gehalte van dioxine in gras uit het gebied is in het verleden al meermaals schade opgetreden bij rundveebedrijven. Daarnaast is kwaliteit, veiligheid en gegarandeerd aanbod een belangrijk aspect als het gaat om het ontwikkelen én afzetten van aan de rundveehouderij gerelateerde streekproducten. Om de risico's voor de rundveehouderijsector in Midden-Delfland zoveel mogelijk te beperken moet door het bedrijfsleven in Europoort/Rijnmond-gebied een schadefonds voor luchtverontreiniging (o.a. dioxine) worden ingericht. Uit dit fonds kunnen agrarische ondernemers schadeloos worden gesteld wanneer sprake is van overschrijding van grenswaarden voor voedingsmiddelen uit Midden-Delfland. Ook moet geïnvesteerd worden in betere monitoring van de luchtkwaliteit.

Wat betekent dit voor de agrarische sector?

De agrarische sector, als leverancier van landschap, voedsel, natuur, waterberging, recreatie, zorg en cultuur, biedt rust en ruimte aan de gebruikers van het landelijk gebied in Midden-Delfland. Nu al zijn veel ondernemers actief op het vlak van natuur- en landschapsbeheer, faciliteren van wateropgaven, onderhoud en aanleg van landschapselementen, etc. In ruil daarvoor moeten de ondernemers ruimte krijgen om te ondernemen. Maar die ruimte is niet grenzeloos en niet zonder restricties. De agrarische bedrijven in het gebied zullen een keuze moeten maken.

Bedrijven die in willen zetten op agrarische productie en schaalvergroting, zullen moeten blijven investeren in bedrijfsontwikkeling op een manier die past bij de structuur van het gebied. Koeien in de wei bijvoorbeeld is wenselijk in Midden-Delfland en de bedrijven zullen daar hun steentje aan bijdragen. Investeren in een goed imago van de veehouderijsector onder de recreanten, burgers en gebruikers van het landelijk gebied is belangrijk om ervoor te zorgen dat het draagvlak onverminderd groot blijft.

afdeling Delflands Groen

Dat betekent dat de agrarische bedrijven in Midden-Delfland bereid zijn om de volgende diensten aan te bieden of prestaties te leveren, meer dan nu al gebeurt:

- open houden van het landelijk gebied op een manier die de maatschappij geen extra inspanningen kost en recreatief medegebruik mogelijk maakt;
- bijdragen aan het ontsluiten van het landelijk gebied voor verschillende gebruikers zodat het gebied kan fungeren als uitloopgebied voor boeren, burgers en buitenlui;
- agrarisch (aangepast) gebruik en beheer van natuur- en recreatieterreinen wat leidt tot win-win-situaties voor zowel recreanten als boeren;
- zorgvuldig omgaan met flora en fauna in het gebied door het uitvoeren van slootkanten- en bermbeheer en te investeren in bescherming van weidevogels;
- in stand houden van een gevarieerd en natuurlijk slotenpatroon;
- ruimte bieden voor opvang van (overtollig) water in het gebied;
- behoud van cultuurhistorisch waardevolle elementen als bedrijfsbebouwing en landschapselementen;
- diversiteit bevorderen door verschillende agrarische bedrijfsstijlen en bedrijfstypen uit te oefenen, van traditioneel tot modern;
- ruimte bieden aan wandelaars om het gebied optimaal te verkennen;
- communiceren met de samenleving over wat er op de bedrijven gebeurt door het openstellen van agrarische bedrijven voor scholen en geïnteresseerde burgers;
- behoefte aan zorg of ruimte voor (dag)recreatie invullen op agrarische bedrijven door zorglandbouw of agrorecreatie als nevenactiviteit te combineren met productielandbouw;
- investeren in de aanblik van bedrijven, erven en landerijen: verzorgd, netjes en opgeruimd.

Planologisch beschermen van de veehouderijsector en de agrarische functie van het gebied betekent voor de agrarische bedrijven dat transformatie in andere richtingen dan agrarische bedrijvigheid (bijv. recreatie) in het open poldergebied niet wenselijk is. Agrarische bedrijven die een dergelijke transformatie willen, zullen uit moeten wijken naar een andere locatie dan het open poldergebied van Midden-Delfland, tenzij de nieuwe ontwikkeling past in de (agrarische) structuur van het gebied.

Een andere consequentie is, dat agrariërs die willen stoppen met hun bedrijf, zich zullen moeten realiseren dat hun grond in principe de agrarische bestemming behoudt en dus agrarisch gebruikt moet worden. Stoppende boeren die hun grond (als belegging of om andere reden) willen behouden, kunnen overwegen deze grond zelf in agrarisch gebruik te houden of te verpachten aan naastliggende agrarische bedrijven. Uiteraard is verkoop van de grond ook mogelijk, binnen de voorwaarde van agrarisch gebruik. Een andere bestemming dan een agrarische is immers in principe niet mogelijk.

afdeling Delflands Groen

Op deze manier blijft zoveel mogelijk agrarisch land in agrarische handen. Om dit proces te bevorderen is de mogelijkheid om een agrarische bestemming van een voormalige agrarische bedrijfswooning om te zetten naar een burgerbestemming van groot belang. De provinciale 'ruimte voor ruimte'-regeling biedt perspectief voor toepassing in Midden-Delfland. Op die manier kan het economisch interessant worden voor bestaande bedrijven om te stoppen met de agrarische bedrijfsvoering, hun grond aan te bieden aan de omliggende agrariërs en in de voormalige boerderij te blijven wonen. Aan deze ontwikkeling worden echter wel randvoorwaarden gesteld. De nieuwe woonfuncties mogen natuurlijk niet de ontwikkeling van in de nabijheid gelegen veehouderijbedrijven belemmeren en moeten daarnaast in de structuur, het karakter en het landschapsbeeld van het betreffende gebied passen.

Het ontwikkelen van nevenactiviteiten kan alleen als deze passen in de agrarische bedrijfsvoering en in het karakter van het gebied. Niet alles kan. Agrariërs die hun inkomen willen verbreden, zullen dan ook op zoek moeten gaan naar nevenactiviteiten, die passen in de structuur en aard van het gebied. Daarbij

zullen nieuwe wegen bewandeld moeten worden. Dat betekent dat de ondernemers nog meer dan nu over de grenzen van hun eigen bedrijf heen moeten kijken en met de andere sectoren in het gebied in gesprek zullen moeten gaan. Het ontwikkelen van agrarisch recreatief aanbod bijvoorbeeld, moet gebeuren in goed overleg met de recreatiesector om ervoor te zorgen dat beide sectoren elkaar versterken en niet onnodig beconcurreren. Agrariërs die hun bedrijf met natuurbeheer (al dan niet agrarisch) willen verbreden, zullen bereid moeten zijn om met de natuurbeherende instanties in overleg te gaan om te zorgen voor goede afstemming en samenwerking.

De agrarische ondernemers in Midden-Delfland bieden veel. Om dat te kunnen doen is niet alleen ruimte voor bedrijfsontwikkeling nodig, maar is ook ontwikkeling van ondernemerskwaliteiten nodig. De bedrijfsvoering van een veehouderijbedrijf vergt niet alleen veel kennis en kunde, maar ook ondernemerskwaliteiten. Om bij te blijven moeten deze continue bijgespijkerd worden. Ondernemers die hun agrarische bedrijfsvoering willen verbreden, moeten daarnaast investeren in het ontwikkelen van nieuwe kennis en vaardigheden. Ook ondernemers die met hun bedrijf een andere richting op willen gaan (transformeren) of stoppen, staan voor een opgave die hele andere kwaliteiten vergt. De agrarische ondernemers in Midden-Delfland zijn graag bereid hierin te investeren en een goede toekomst voor zichzelf en het gebied zeker te stellen.

Hoe nu verder?

Uit een recente studie van het LEI met als titel "De landbouweconomie in Nederland, een verkenning van definities, indicatoren, instituties en beleid" (rapport 4.05.04, april 2005) blijkt dat landelijke gebieden qua economische groei en bevolkingsgroei echt niet onderdoen voor stedelijke gebieden. Als het gaat om succesvolle regelgeving die leidt tot ondersteuning van kwaliteitsverbetering van het landschap komt het LEI tot de conclusie dat vooral instrumenten die vraag en aanbod van het collectieve goed landschap reguleren, hoog scoren. Te denken valt daarbij aan regulering van (bescherming van) het areaal, beheer en toegankelijkheid van het agrarisch cultuurlandschap.

afdeling Delflands Groen

Belangrijk is dat het open gebied van Midden-Delfland genoeg potentieel krijgt om zich op eigen kracht duurzaam te ontwikkelen. Zoals hierboven geschetst zou dat ook als 'landelijk' gebied prima moeten kunnen.

Het moge duidelijk zijn dat het realiseren van bovengenoemde punten geen gemakkelijke zaak is. Het vereist een nieuwe manier van beleid maken én uitvoeren, het organiseren van nieuwe coalities en arrangementen, het kantelen van bestaande geldstromen én het aanboren van nieuwe financieringsbronnen. Dat zal niet van de ene op de andere dag gerealiseerd kunnen worden, maar kan alleen stapsgewijs opgepakt worden. Reden temeer om zo snel mogelijk te beginnen met het zetten van de eerste stappen op weg naar een krachtige, zelfstandige en vooral mooie streek, die zelf aan de basis staat van haar eigen toekomst.

Regisseur

Wat allereerst nodig is, is een krachtige regisseur die de taak op zich neemt om bovenstaande omslagen te realiseren en vooral te faciliteren. De eerste aanzetten hiertoe zijn al gemaakt in de vorm van het organiseren van een Groenfonds door de gemeente Midden-Delfland. Dit initiatief verdient ondersteuning van andere overheidspartijen (Rijk, provincie, omliggende gemeenten) en private partijen. De gemeente Midden-Delfland kan bovenstaande ambities immers niet alleen verwezenlijken. Het is echter wel van belang dat de regie en sturing zoveel mogelijk in handen blijft van het gebied zelf, met andere woorden in handen van de gemeente. Het is namelijk de bedoeling dat Midden-Delfland zelfstandig en autonoom kan blijven functioneren.

Projectenbureau (gebiedsloket)

Naast het bundelen van geldstromen (de vraagzijde) is ook het bundelen van de aanbodzijde (ondernemers die er gebruik van willen maken) van belang. Dat betekent dat ook het inrichten van een projectbureau met spoed moet worden opgepakt. Een dergelijk bureau functioneert immers niet alleen als loket waar agrarische ondernemers terecht kunnen met vragen over toepassingen van regels, maar ook voor het verkrijgen van vergunningen en het aanvragen van subsidies. Het bureau functioneert ook als een marktplaats waar vraag en aanbod bij elkaar kunnen worden gebracht en opgaven en doelstellingen met elkaar gekoppeld kunnen worden. Dat alles met als doel om tot uitvoering van concrete projecten te komen, die bijdragen aan de ontwikkeling van de kwaliteit van het gebied.

Groenfonds

Door het bundelen van bestaande en nieuwe geldstromen zouden maatregelen en het vergoeden van het leveren van groene/blauwe diensten door agrariërs, al op korte termijn gefinancierd kunnen worden. Een groenfonds zou als kapstok kunnen dienen voor het bij elkaar brengen van alle bestaande geldstromen naar het gebied zelf.

afdeling Delflands Groen

Zo zijn er bestaande regelingen en subsidies van Rijk en provincie die ingezet zouden kunnen worden in Midden-Delfland. Het aanwijzen van Midden-Delfland als gebied 'met een natuurlijk handicap' bijvoorbeeld, maakt het voor de agrariërs in het gebied mogelijk gebruik te maken van de bijbehorende subsidies.

Daarnaast kan een groenfonds ook benut worden als katalysator voor het tot stand brengen van nieuwe geldstromen. Vanuit de omringende gemeenten (Delft, Vlaardingen, Schiedam, Maassluis, Westland, Rotterdam en Den Haag) zou 1 euro per inwoner/persoon gestort moeten worden in het Groenfonds Midden-Delfland.

Agrariërs die in Midden-Delfland willen investeren in verbetering van productie-omstandigheden (kavelruil, boerderijverplaatsing, etc.) of het ontwikkelen van neventakken moeten hiervoor subsidie kunnen krijgen. Het moet dan wel gaan om nevenactiviteiten die qua aard en omvang gerelateerd zijn aan het agrarisch productiebedrijf (bijvoorbeeld kamperen of logeren bij de boer, ontwikkeling en verkoop van streekproducten, inrichten van kinderopvangplaatsen op de boerderij). De recreatieve routestructuur in Midden-Delfland moet goed aansluiten bij de recreatieve nevenactiviteiten van agrariërs in het gebied. Ook moet geïnvesteerd worden in (onderzoek naar) het ontwikkelen en vermarkten van typische streekproducten. Al deze zaken zouden met behulp van het verbrede' Groenfonds gefinancierd kunnen worden.

Grondinstrument

Grond is één van de belangrijkste productiefactoren voor de agrarische sector. Zonder grond geen rundveehouderij in Midden-Delfland. Het inrichten van een grondinstrument kan een belangrijke bijdrage leveren aan het ondersteunen van de rundveehouderij in dit gebied. Daarbij kan zowel gedacht worden aan het opzetten van een grondbank, maar ook aan het bieden van mogelijkheden of ondersteuning voor het uitvoeren van vrijwillige kavelruilen. Het inrichten van een grondbank is van belang om te voorkomen dat de in Midden-Delfland beschikbare grond 'wegvloeit' naar andere dan de in het gebied gewenste functies. Een grondbank kan daarnaast goede diensten bewijzen bij het geven van vorm en inhoud aan het ondersteunen van de veehouderij als beheerder van het gebied.

SAMENVATTING

Bijdrage van LTO Noord afdeling Delflands Groen aan discussie over de toekomst van Midden-Delfland

Midden-Delfland, als groene buffer tussen verschillende (grote) steden, moet vooral open en groen blijven: een weidelandschap met koeien. Om ervoor te zorgen dat het bestaande landschap in Midden-Delfland zijn karakteristieke kwaliteiten behoudt, is het van essentieel belang de rundveehouderij in zijn traditionele taak als beheerder van het landschap te ondersteunen. De veehouderij in het gebied staat echter onder druk. Investeren in een sterke cluster van gezonde en duurzame bedrijven in Midden-Delfland is derhalve het credo. De rundveehouderijbedrijven in het gebied leveren een belangrijke bijdrage aan de landschappelijke kwaliteit van het gebied, maar daar moet wel wat tegenover staan.

Welke bijdragen leveren de bestaande rundveehouderijbedrijven aan de gebiedskwaliteit van Midden-Delfland?

1. Het agrarisch gebruik van 2/3de deel van Midden-Delfland zorgt voor een open en landelijk gebied op een manier die de maatschappij geen extra inspanningen kost en recreatief medegebruik mogelijk maakt. Het agrarisch (aangepast) gebruik en beheer van natuur- en recreatieterrainen leidt tot win-win-situaties voor zowel recreanten als boeren;
2. Door medegebruik van agrarische ontsluitingswegen en (waar mogelijk) agrarisch land, dragen de bedrijven bij aan het ontsluiten van het landelijk gebied voor verschillende gebruikers zodat het gebied kan fungeren als uitloopgebied voor boeren, burgers en buitenlui.
3. De rundveehouderijbedrijven in het gebied houden een gevarieerd en natuurlijk slotenpatroon in stand en bieden ruimte voor opvang van (overtollig) water in het gebied. Door het uitvoeren van slootkanten- en bermbeheer en te investeren in bescherming van weidevogels gaat de agrarische sector steeds zorgvuldiger om met flora en fauna in het gebied.
4. Steeds meer cultuurhistorisch waardevolle elementen als bedrijfsbebouwing en landschapselementen worden, voor een passende vergoeding, door agrarische bedrijven onderhouden.
5. Door zorglandbouw of agrorecreatie als nevenactiviteit te combineren met productielandbouw voorzien de agrarische bedrijven (voor een deel) in de behoefte aan zorg of ruimte voor (dag)recreatie in het gebied.

afdeling Delflands Groen

6. De rundveehouderijbedrijven investeren in een nette aanblik van hun bedrijven, erven en landerijen door deze goed te verzorgen en rommel op te ruimen. De verschillende agrarische bedrijfsstijlen en bedrijfstypen, van traditioneel tot modern, zorgen voor de nodige verscheidenheid.
7. Door het openstellen van agrarische bedrijven voor scholen en geïnteresseerde burgers investeren de bedrijven in communicatie met de samenleving over wat er op de bedrijven gebeurt.

Wat vraagt de rundveehouderijsector om die bijdragen te kunnen blijven leveren?

1. De gemeente Midden-Delfland moet als regisseur van het gebiedsproces in Midden-Delfland optreden, daarin ondersteunt door de andere belanghebbende overheidspartijen en private partijen. Inzet moet zijn om gezamenlijk te komen tot het formuleren van een gebiedsprogramma.
2. Bestaande regelingen en subsidies van Rijk en provincie moeten ingezet worden ter versterking van het Groenfonds in Midden-Delfland. Ook moeten de omringende gemeenten (Delft, Vlaardingen, Schiedam, Maassluis, Westland, Rotterdam en Den Haag) meer betrokken worden bij zowel het ontwikkelen van Midden-Delfland als het uitbouwen van het groenfonds.
3. Het inrichten van een projectenbureau (c.q. gebiedsloket) en het starten van een grondbank moeten met spoed worden opgepakt, zodat voortvarend aan de slag gegaan kan worden met het uitvoeren van concrete projecten.
4. Bij de realisatie van groene doelstellingen moet gekeken worden naar de mogelijkheden om deze doelen te realiseren via pacht van een grondbank en niet zozeer middels aankoop en beheer door een (natuurbeherende) organisatie. Agrarische bedrijven moeten de mogelijkheid krijgen om te opteren voor het vrijwillig invullen van 'groene en blauwe' opgaven om de basis van hun bedrijf te verbreden. Vergoedingen die agrariërs ontvangen voor het realiseren van 'andere doelstellingen' (bijvoorbeeld natuurproductie, openstelling van land voor wandelpaden of waterberging) moeten marktconform zijn.
5. Gemeente, provincie en rijk moeten agrarische bestemmingen en mogelijkheden voor functiecombinaties daarbinnen strak handhaven. Een aan de landbouw gerelateerde of in de landbouwstructuur passende herbestemming van vrijkomende agrarische bebouwing heeft de voorkeur.
6. In het bestemmingsplan moeten mogelijkheden geboden worden voor bedrijfsontwikkeling op maat. Ook moet de gemeente ruime bouwvlakken hanteren en mogelijkheden bieden om te investeren in bedrijfsontwikkeling en/of het realiseren van nevenactiviteiten op het vlak van natuurbeheer, recreatie, educatie, zorg of paardenhouderij. Nevenactiviteit moeten echter wel inpasbaar zijn in zowel de agrarische bedrijfsvoering als in de aard en structuur van het gebied. Voor investeringen op het gebied van verbetering van productie-omstandigheden (kavelruil, boerderijverplaatsing, etc.) moet subsidie mogelijk zijn evenals voor investeringen voor het ontwikkelen van neventakken.
7. Als sprake is van overlast en schade van natuurgebieden op agrarische bedrijven moet deze (financieel) gecompenseerd worden. Ook moet schade die recreanten of recreatief medegebruik veroorzaken op agrarische bedrijven worden vergoed. Zonodig moet hiervoor een fonds worden ingericht. Door het bedrijfsleven in Europoort/Rijnmond-gebied moet een schadefonds voor luchtverontreiniging (o.a. dioxine) worden ingericht.